

In dit nummer:

- * *ACTIVITEITENKALENDER*
- * *VOORWOORD*
- * *VERHALENBRUNCH MET OMER VILAIN (4)*
- * *WANNEER EEN GIDS VERHUIZEN GAAT...*
- * *VISSERS-VOLKSGELOOF*
- * *ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN DE
BELGISCHE KUSTVLAKTE*
- * *100 JAAR GELEDEN: HET MARIA-
HENDRIKAPARK*
- * *KIEKJES, KOETJES & KALFJES*

Gidsenblad
LANGE NELLE
OOSTENDE

Driemaandelijks blad van de afdeling OOSTENDE
van de WESTVLAAMSE GIDSENKRING vzw
Afgiftekantoor OOSTENDE 1
Verantwoordelijke uitgever en redactie
Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

IN DIT NUMMER:

Inhoud:

01	ACTIVITEITENKALENDER	REDACTIE
03	VOORWOORD	MARC LOY
04	VERHALENBRUNCH MET OMER VILAIN (4)	MARTINE QUAEGEBEUR
08	WANNEER EEN GIDS VERHUIZEN GAAT...	OMER SIMOENS
10	VISSERS-VOLKSGELOOF	W. LANSZWEERT
13	ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN DE BELGISCHE KUSTVLAKTE	CECILE BAETEMAN
16	100 JAAR GELEDEN: HET MARIA-HENDRIKAPARK	LUCIEN VALCKE
18	KIEKJES, KOETJES & KALFJES	REDACTIE

Verantwoordelijke uitgever en redactie:

Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

De medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen
(overname mag, mits bronvermelding)

Vormgeving:

Herman Moerman, Parijsstraat 11/6, 8400 Oostende

Secretariaat:

Patricia Veris, Nachtegalenlaan 50, 8400 Oostende

Voorzitter:

Marc Loy, Batterijstraat 70, 8450 Bredene

Rekeningnummer:

068-2075070-73

Activiteitenkalender

Redactie

**Wilt u zeker weten of een activiteit al dan niet doorgaat, contacteer
secretaris Patricia Veris: tel. (059) 80 62 39 - fax (059) 80 12 54**

ENSORHERDENKING

**Zaterdag 12 april 1997 om 15 uur in de kerk
OLV-Ter-Duinen, Dorpsstraat.**

Programma:

- 15.00 uur: concert in de kerk gebracht door de heer Jos Verdin
  - 16.00 uur: bloemenhulde aan het graf van James Ensor
  - 16.45 uur: receptie wijkcentrum "Ter Yde", Duinenstraat, Raversijde.
- Alle leden van Lange Nelle zijn van harte uitgenodigd!

OORLOGSHERINNERINGEN

**Vrijdag 18 april 1997 om 20 uur in zaal "Den
Anklap", Leffingestraat 85, Oostende.
Vertelvoordracht door de heer Omer Vilain.**

Het aantal personen die nog mondelinge getuigenissen over de Tweede Wereldoorlog kunnen vertellen, vermindert gestadig.

Omer Vilain, ere-stadsbibliothecaris en heemkundige, is zo iemand die heel wat beleefd heeft in onze stad tussen 1940 en 1945 en er op zijn eigen manier heel wat anekdotes over kan vertellen. Zo zal hij herinneringen ophalen over de mobilisatieperiode, het uitbreken van de oorlog met de bombardementen op Oostende, het begin van de bezetting, de bevoorrading, de hongerwinter, de wonderbare visvangst, de collaboratie, de weerstand, de bevrijding, de terugkeer van de politieke gevangenen, de repressie, de heropbouw, enz.

Op een colloquium in de jaren tachtig te Gent gehouden, verklaarde Maurice Dewilde (oud-leerling van K. Jonckheere), daarin bijgetreden door gouverneur Balthasar, dat men bij gebrek aan andere bronnen, steeds te weinig belang heeft gehecht aan mondelinge getuigenissen.

Natuurlijk moet men weten wie ze vertelt en hoe betrouwbaar de verteller is. Vele van deze getuigenissen komen soms in geen enkele publicatie voor en binnen een paar jaar is het niet meer mogelijk er beroep op te doen. Misschien is het al wel te laat!

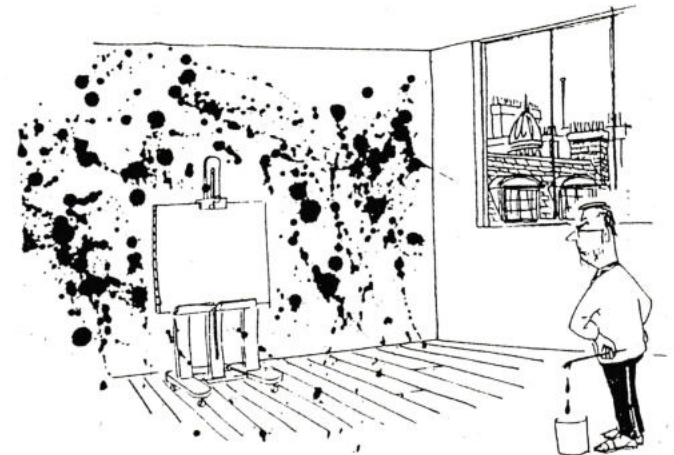
Lange Nelle houdt alvast de pen in aanslag ...
inktpatronen klaar ... VUUR!

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

WEEK VAN DE AMATEURKUNSTEN

26 april - 4 mei 1997

WERELDMUSEADAGEN

Zaterdag 17 mei en zondag 18 mei 1997

KASTEEL VAN WIJNENDALE

**Let op!! Niet zaterdag, zoals aangekondigd in ons
vorig nummer, maar wel ZONDAG 25 mei!**

**Zondag 25 mei 1997 om 10 uur organiseert
gidsenkring "Lange Nelle" een geleid bezoek
aan het Kasteel van Wijnendale o.l.v. Leen
Deprez, gids Lange Nelle.**

Afspraak op de parking rechts voorbij het hekken van het Kasteel.

Het Kasteel van Wijnendale laat doorheen de geschiedenis van Vlaanderen een onvergetelijk spoor na als residentie van de Graven van Vlaanderen en als verblijfplaats van machtige families.

Vanaf de eerste kruistocht tot de Tweede Wereldoorlog is deze waterburcht telkens betrokken bij beslissende historische gebeurtenissen.

Gelegen op de flanken van het Wijnendaals plateau herinnert de Saksische naam Wijnendal (= dal verbonden met de jacht) aan de rol die het slot altijd heeft vervuld, namelijk dat van jacht-slot.

Hoogtepunten uit zijn geschiedenis worden in het kasteelmuseum getoond.

Het bezoek duurt anderhalf tot twee uur.

KREKENFIETSELING

Afgelast als het stortvloedt!

Vrijdag 27 juni 1997 begeleidt Lange Nellepenningmeester Marcel Braet ons al voor de negende keer op deze krekensklassieker.

Afspraak om 19 uur aan het St.-Annakerkje te Stene-Dorp voor een ruim twee uur durende tocht: afwisselend fietsen en becommentarieerd bewonderen.

Marcel gidst ons door het geklasseerde krekengebied,

op de Groene 62, langs de "Keignaert" in Zandvoorde, de steenbakkerij en de champignonkwekerij.

Leden gratis - niet-leden: 50 BEF

PMMK

Rira i Arago 25 april - 1 juni 1997

Barcello

Emiel/Emile Claus 14 juni - 5 oktober

Antoon De Clerck

Mc Dermott and MacGough

18 oktober - 30 november

Wouter Deruyter

Angh Duong

Collectie Stéphane Janssen

20 december - 1 maart 1998

OPEN MONUMENTENDAG

Monumenten in Vlaanderen die ook maar met een of andere manier mer arbeid in verband te brengen zijn, staan op zondag 14 september in de schijnwerper tijdens de negende editie vban de Open Monumentdag Vlaanderen (OMD). Dat werd tijdens de startvergadering van OMD 97 in Sint-Truiden bekend gemaakt.

Met arbeid als thema krijgen de lokale comités van de OMD een rijke waaier aan mogelijkheden aangeboden. In elke stad of gemeente zijn er wel oude werkhuisen, fabrieken, hallen, boederijen, ateliers, molens, kantoorgebouwen, gildehuizen, werkmanshuizen of volkshuisen te vinden.

VERNIEUWING LIDMAATSCHAP

Het lidmaatschap 1997 houdt in:

(meestal gratis) deelname aan onze activiteiten zoals voordrachten, bezoeken, wandelingen en uitstappen. Bovendien ontvangt elk lid het driemaandelijks gidsenblad met activiteitenkalender, wetenswaardigheden, luchtige en meer wetenschappelijke bijdragen.

Als het verschijnt ook het blad van de West-Vlaamse Gidsenkring.

De bijdrage blijft 400 BEF,

over te schrijven op bankrek. nr. 068-2075070-73

t.n.v. West-Vlaamse Gidsenkring, afd. Oostende "Lange Nelle", 8400 Oostende. U kunt ook steunend lid (500 BEF) of erelid (1.000 BEF) worden door het passende bedrag over te maken.

Dank bij voorbaat voor een vlotte afhandeling!

GOEDE VAART

Het eerste algemeen vormende jaar van de lopende gidsencursus zit erop. Van de 35 gestarte cursisten namen er 28 deel aan de examenproeven. Vierentwintig slaagden en behaalden zo het getuigschrift dat hun toelaat, eenderwaar in Vlaanderen, aan te sluiten bij een gelijkaardige cursus met vrijstelling voor dit eerste jaar.

Zowel cursusleiding als lesgevers zijn vol lof over de inzet en de werkkraft van de aspirantgidsen die ondertussen hun tweede jaar, toegespitst op onze stad, zijn gestart.

Op 28 februari nam menig Oostendenaar met een brok in de keel of met een traan in de ogen definitief en waardig afscheid van zijn "male".

Zelden was het zo stil op het staketsel als die vrijdagavond toen de laatste jetfoil en ferry de staketselkoppen voorbijvoeren.

De "Maalboten" hebben dan ook in niet geringe mate het huidig aanzien van onze stad helpen uittekenen op sociaal, toeristisch en economisch vlak.

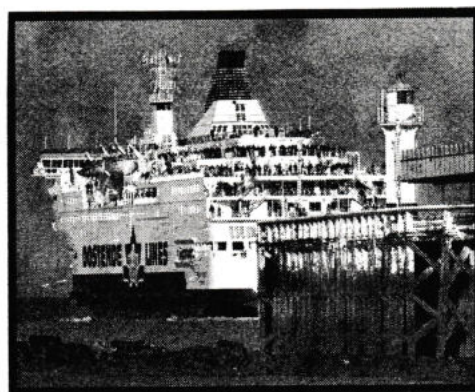
Tot het laatste uur schreef de meer dan 150 jaar oude veerdienst - eerst als Zeewezen later als RMT - een ongewoon boeiende episode scheepvaartgeschiedenis: van de 50 meter lange eerste paddelboot "Chemin de Fer" tot de 163 meter metende superferry "Prins Filip", van de sierlijke lijn van de vroegere pakketboten tot de sobere carferry's, van de gejumboïzeerde, logge multipurposebakken tot de elegant skiënde jetfoils, van de drijvende gestileerde luxe met klassesalons en koninklijke suite tot de mastodonten met selfservice, taxfree shops en lunaparktoestanden, van comfortabele monopoliepositie tot nijpend concurrentieverweer met diverse partners en uitzichtloze toekomst.

De staatsrederij schreef in die anderhalve eeuw niet zelden recordbrekende en pri-meurgevoelige geschiedenis.

Nu is ze het zelf geworden!

Ofwel wordt nostalgie nu ons deel, ofwel kunnen we hopen dat Oostende straks met de nieuwe, privé-gerunde, futuristische catamarans de 21e eeuw maritiem kan binnenvaren. Ook al wordt het dan wel even wennen aan dit nieuwe visistekaartje voor onze stad.

HET BESTUUR

Verhalenbrunch met Omer Vilain (4)

Martine Quaegebeur

Deel 4

In 1946, tijdens mijn legerdienst in Etterbeek, maakte ik (= Omer VILAIN) de grote 1 mei-stoet van Brussel mee. We waren die dag vrij en ik herinner mij dat ik aan de Beurs stond. Tot mijn grote verwondering zag ik de socialistische en de liberale syndicaten samen present in de optocht voorbijmarcheren, hun rode en blauwe vlaggen voorop. Het was een uniek zicht. Naar mijn inzien was dit ook de enige keer dat zij samenliepen. Men dacht al dat hun samenwerking zou doorgaan, maar het jaar daarop waren de liberalen er niet meer bij.

In de Sociale School van Antwerpen ontdekte ik "La Psychologie des Foules", een boek van Gustave LEBON. Dit boek, dat ons door de leraren psychologie en sociologie was aangeraden, had me erg aangegrepen. Daarin schreef LEBON o.a. dat een mens alléén anders denkt en handelt dan in groepsverband. Ik wist inderdaad dat honderd mensen een heel andere uitstraling hebben dan één of twee en dat ze anders denken. Dat de grote massa zich door enkele woorden totaal anders gaat gedragen dan wat ze gewoonlijk doet, had ik al opgemerkt in de oorlog. Maar dat het zo dramatisch kon zijn, geloofde ik niet.

Toen in 1947 de voetbalmatch België-Nederland plaatsgreep op de fameuze "Bosuil" in Antwerpen, had ik het geluk met iemand te mogen meegaan. Het was voor mij een grote levensles: de Belgische supporters brulden er als leeuwen alsof de Nederlanders de grootste bandieten waren en omgekeerd. Tussen de menigte zaten er dan deftige burgers, eveneens enkele Oostendenaars die ik persoonlijk kende en waarvan ik zo'n overweldigend gedrag nooit verwacht zou hebben.

In 1950 maakte ik mee hoe de Vlaamse wielrenner, Briek SCHOTTE, in Moorslede voor de tweede maal wereldkampioen op de weg werd.² Het gehuil van jewelste viel moeilijk te

beschrijven. De menigte, waaronder zich eveneens universitair en burgers met een hoge positie bevonden, wist met zichzelf geen weg.

Een tijd lang werkte ik mee aan enkele kustbladen: "Het Kustblad", "Het Handelsblad van de Kust", "Het Nieuwsblad van de Kust" en vooral aan het maandblad "Ostend Flash". Met zo'n twintigtal vrijwilligers vormden we een groepje perslui die eens in de maand een artikel pleegden.

Het verheugde me steeds enkele grote artiesten in het casino-kursaal van Oostende te mogen ontmoeten: FERNANDEL, Annie CORDY, Bernard GAVETTY en kunstenaars zoals Edgard TYTGAT, Paul DELVAUX en Jean-Jacques GAILLARD enz. Ik was blij dat ik dikwijls een artikel over hen mocht schrijven en geen vervelende onderwerpen onder handen kreeg, zoals politiek en dergelijke. Voor mij blijft deze mooie periode levendig in mijn herinnering.

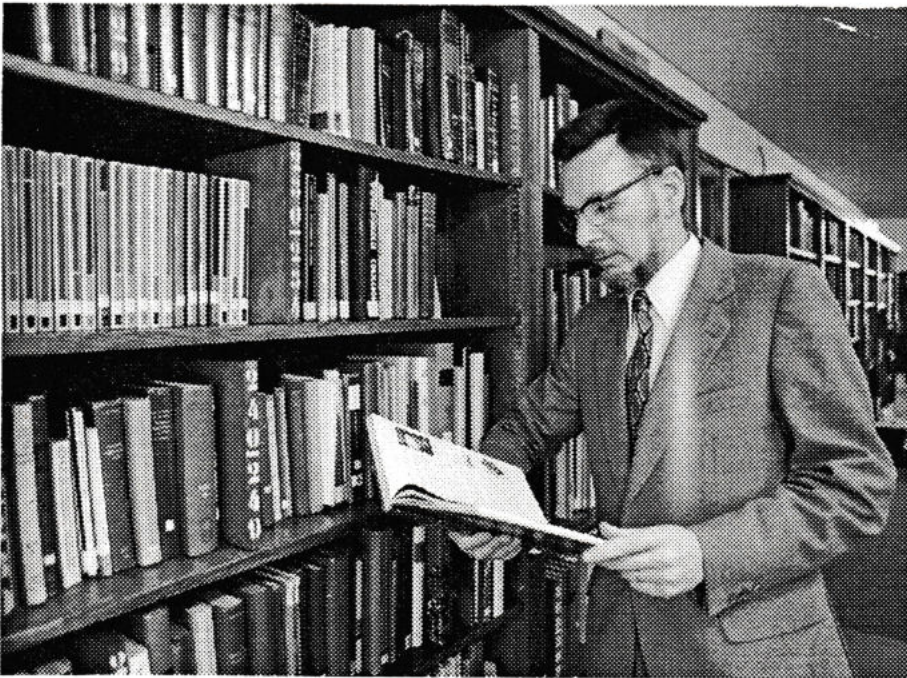
Onze eerste na-oorlogse kursaaluitbater heette Roger V. DE RAMEE. Ik bewonderde die man. Men zei dikwijls: "DE RAMEE is net een dictator", maar ik stelde vast dat hij veel deed voor zijn personeel. Ik weet nog hoe hij in het begin zijn mening uitte: "Ik ga me helemaal infiltreren in het verenigingsleven van Oostende en kan geld geven". Toen de Orde van de Kloeffe bij de WITTEN VAN DE KAAIE werd opgericht, kwam DE RAMEE de zaal binnen en gaf een tournee. Door een discussie evenwel over het drinkgeld van de croupiers en andere privé-zaken, vertroebelde zijn verhouding met de Oostendenaars. DE RAMEE werd geweigerd als kandidaat-lid bij de Cercle Coecilia en trok zich uiteindelijk van het Oostends carnavalgebeuren geen snars meer aan. Bij de kandidaturen van de nieuwe concessie werd hij niet meer herkozen en VAN BIERVLIET nam zijn plaats in.

In december 1945 werd Frank EDEBAU conservator-archivaris en bibliothecaris van de stad Oostende. Hij was zeer bekwaam, maar omdat hij tevens conservator was, ging zijn interesse vooral uit naar Schone Kunsten en de biblio-

(2) *Grote Nederlandse Larousse Encyclopedie in vijftwintig delen, deel 21, p 336 - 1978 Heideland-Orbis N.V., Hasselt*

theek kwam slechts op de tweede plaats. Toen deze functie werd gesplitst en EDEBAU eveneens inspecteur der openbare bibliotheken werd, kon hij moeilijk zichzelf inspecteren. In april 1959 kreeg ik de leiding over de bibliotheek als waarnemend bibliothecaris. Na mijn studies aan de Provinciale Bibliotheekschool van Brabant in Brussel werd ik op 1 oktober 1962 stadsbibliothecaris van Oostende.

De Oostendse folklore en heemkunde had me altijd al geboeid. Het grote voordeel om in de bibliotheek werkzaam te zijn, was dat ik alle kleine werkjes daarover, brochuurtjes, tijdschriften e.a. kon lezen.

Het grote voordeel van in de bibliotheek werkzaam te zijn, was dat ik alle kleine werkjes, brochuurtjes, tijdschriften e.a. kon inlezen.

Tot mijn spijt heb ik daarin geen opvolger kunnen vinden, wat niet wil zeggen dat er nu geen goede bibliothecarissen zijn. Wellicht waren de vooroorlogse bibliothecarissen meer met hun eigen streek begaan. Echte geschiedeniskenners, al was het enkel de geschiedenis van hun eigen streek en stad, waren de bibliothecarissen van Kortrijk, Ieper, Brugge en Antwerpen. De moderne geschiedenis vanaf 1900 werd door hen zeer nauw gevolgd, ter harte genomen en bewaard. Het is jammer dat de interesse daarvoor nu is verminderd.

Ook ik vond de moderne geschiedenis, hetgene wat vandaag gebeurt en morgen reeds geschiedenis zou zijn, heel belangrijk. Wanneer deze niet werd bijgehouden, zou ze onherroepelijk

verloren gaan. Daarom hechtte ik er een bijzondere waarde aan. Met dit doel voor ogen werkte ik steeds in die richting verder. Anderen zouden het mogelijk beter gedaan hebben en zich eventueel meer gebaseerd hebben op de oude geschiedenis van Oostende t.t.z. de geschiedenis van 200, 300 of 400 jaar geleden.

In mijn leven heb ik tientallen kleine anekdotes geschreven. Ik geef toe dat ik misschien een wat luie schrijver ben omdat ik niet zoveel schrijf. Voor bepaalde woorden ga ik ook niet direct een woordenboek raadplegen, want bij het schrijven, denk ik veelal in het Oostends. Eens schreef ik begraving in plaats van begrafenis.

Karel JONCKHEERE verweet mij daarom: "Gij zijt slordig", waarop ik antwoordde: "Ja, de ene schrijft zeer goed, maar heeft niets te vertellen en de andere schrijft niet goed, maar heeft wel iets te vertellen". Hij nam mij dit wel kwalijk.

Op een dag kwam ik hem tegen op de Vlaanderenhelling. Hij had net zijn echtscheiding achter de rug en was zeer los in zijn spreken. Ik wist niet dat hij zo kon overkomen: "Ja, sinds gisteren ben ik weer vrijgezel. Ik ben opnieuw een vrij man"!, waarna hij me meevroeg

om op een terras een pint te gaan drinken.

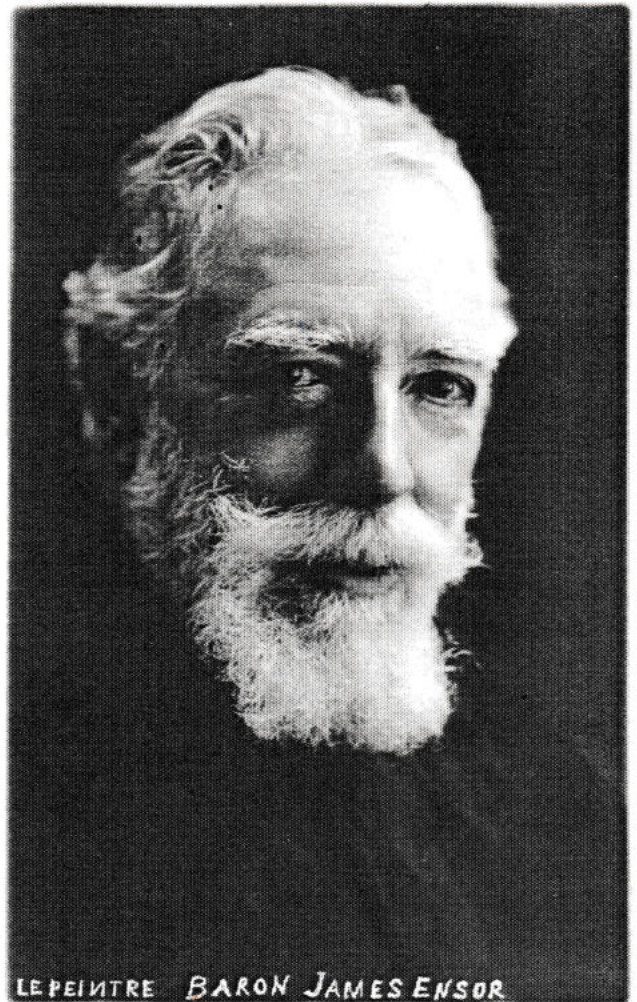
Karel JONCKHEERE was in zekere mate een cynicus. Op zondag 28 oktober 1984 om 11 uur was hij uitgenodigd op een aperitiefgesprek ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de Standaard Boekhandel. Ik kreeg de unieke kans hem te interviewen. Voordien had JONCKHEERE al navraag gedaan: "Wie gaat er mij interviewen"? "Wel, VILAIN". Waarop hij antwoordde: "'t Is misschien nog de enigsten die mij kent".

Een veertigtal mensen waren in de zaal aanwezig. "Mijnheer JONCKHEERE", vroeg ik hem, "Ik ga u drie vragen stellen, vragen over mensen die u goed hebt gekend". Hij keek mij aan en spoedig zei hij: "Je wilt mij zaken laten zeggen die ik niet wil zeggen, he"?

Mijn eerste vraag: "James ENSOR, ik weet dat u hem regelmatig opzocht. Ik heb altijd mijn twijfels gehad over hem. Was hij nu werkelijk een sociaalvoelend mens zoals men het bestempelde? Ik heb eerder andere ideeën. Was hij niet wat pretentius? Eens stond ik achter hem in de rij van het postkantoor. Hij had zijn identiteitskaart niet bij zich en wilde een cheque ontvangen. De jongedame achter het loket kende hem niet: "Kende gij mij niet? Ik ben James ENSOR"! Iemand van een andere loket herkende hem aan zijn cape: "Ja, ja, wij gaan u betalen". ENSOR's wijze van doen leek mij zo eigenaardig. Ook de manier waarop hij zijn huisknecht en huismeid in zijn testament behandelde, ENSOR die zoveel bezat. Toen zijn testament werd geopend, kregen zij elk een schamele 10.000 fr. Zij hadden slechts een karig pensioentje. Dankzij de VRIENDEN VAN JAMES ENSOR die het huis opkochten en het verder doorverkochten aan de stad Oostende, mochten zij gelukkig in het huis blijven wonen zolang ze leefden. ENSOR had voor hen, die meer dan 40 jaar tot zijn dienst waren geweest, niets voorzien. Zeer sociaal was ENSOR toch niet"? vroeg ik hem.

Mijn tweede vraag: "Eén van mijn voorgangers was Carlo LOONTIENS. Al zijn artikels voor de lokale weekbladen waren in het Frans geschreven, nu en dan schreef hij wel iets in het Nederlands. Ik geloof dat hij tot de kleine groep van Franstalige liberalen behoorde. Wat de geschiedenis van Oostende betrof, was hij zeer bekwaam. Later vernam ik dat LOONTIENS van het schepencollege secretaris had moeten worden van de Stedelijke Cultuurraad. Daarom begrijp ik niet hoe hij plots in het begin van de oorlog was omgeslagen. Waarom bezat hij het teken van het VNV? Ooit zag ik hem samen met Valère PORTIER in de voorlopige bibliotheek de Houzee-groet doen. Ik kon mijn ogen niet geloven. (De bibliotheek van die tijd was gelegen in de Rogierlaan, juist naast het Koninklijk Atheneum daar waar men nu met fietsen binnengaat). Ik was een student van een jaar of negentien en was juist een encyclopedie aan het inkijken. Hoe komt het toch dat LOONTIENS ineens onder de oorlog zo vlug de andere richting verkoos"? wilde ik weten.

Mijn derde vraag ging over Adolphe VAN GLABBEKE: "U en VAN GLABBEKE hebben elkaar goed gekend. Als jonge letterkundige

ging u regelmatig met hem om. Voor een bepaalde periode was u ook zijn privé-secretaris. U was dus zeer intiem met hem. Kunt u uitleggen waarom VAN GLABBEKE, die zo intelligent was, tweemaal als minister ontslag heeft moeten nemen: een eerste maal als minister van Justitie en een tweede maal als minister van Openbare Werken. Waarom werd hij in de oppositie gedwongen"?

"Jij wil mij zaken laten zeggen, die ik niet wil zeggen, hé"?

"Maar, mijnheer JONCKHEERE, dit is een interview", legde ik hem uit.

"Wel", antwoordde hij, "Iedere laatste woensdag van de maand bracht ik een bezoek aan James ENSOR. Wij stonden samen op het balkon naar buiten te kijken. Eén van zijn geliefkoosde bezigheden was de vrouwen "uitschilderen": "Kiekt u kè no die hèle dikke die doar goat. En kiekt u kè no die hèle magere doar, 't is precies een spriete" ... Anders was ENSOR ook een groot kunstliefhebber van anderen. Hij leidde veel kunstenaars in".

“Hoe was zijn sociale geëngageerdheid”? vroeg ik.

“ENSOR was in feite bijna een vrouwenhater”..., vertelde hij zonder evenwel op mijn vraag in te gaan.

Op mijn tweede vraag over LOONTIENS antwoordde hij: “Met LOONTIENS ging ik geregeld turnen. Hij was een zeer klein manneke. Ik weet niet of hij zelfs 1.60 m. was. Zijn ouders wilden, of was het zijn moeder, dat hij een beetje groter werd en daarom moest hij van thuis uit gaan turnen. Wij spraken met elkaar af en babelden over de moderne dichters en van alles en nog wat”.

“Ja maar, mijnheer JONCKHEERE, we gaan daar nu niet over spreken. Hoe komt het dat hij in de oorlog, of hebt U daar geen antwoord op, zo plots overgeslagen was? Waarom liep hij met een deltateken van het VNV rond en deed hij de houzeegroet? Ik begrijp niet waarom hij, die in het Frans schreef, zo plots was omgeslagen”?

“Ah, LOONTIENS, ging JONCKHEERE verder, “die heeft inderdaad heel wat werken in het Frans geschreven, maar er zijn er ook in het Nederlands van hem verschenen. Ja, daarna heb ik geen contact meer gehad met LOONTIENS”.

“En wat denkt u van Burgemeester VAN GLABBEKE”? vroeg ik hem. “VAN GLABBEKE, o ja, ik was als lesgever in Nieuwpoort werkzaam toen ik opeens een telegram kreeg om naar het kabinet van de burgemeester te komen en zijn secretaris te worden. Ik wilde dat wel worden”.

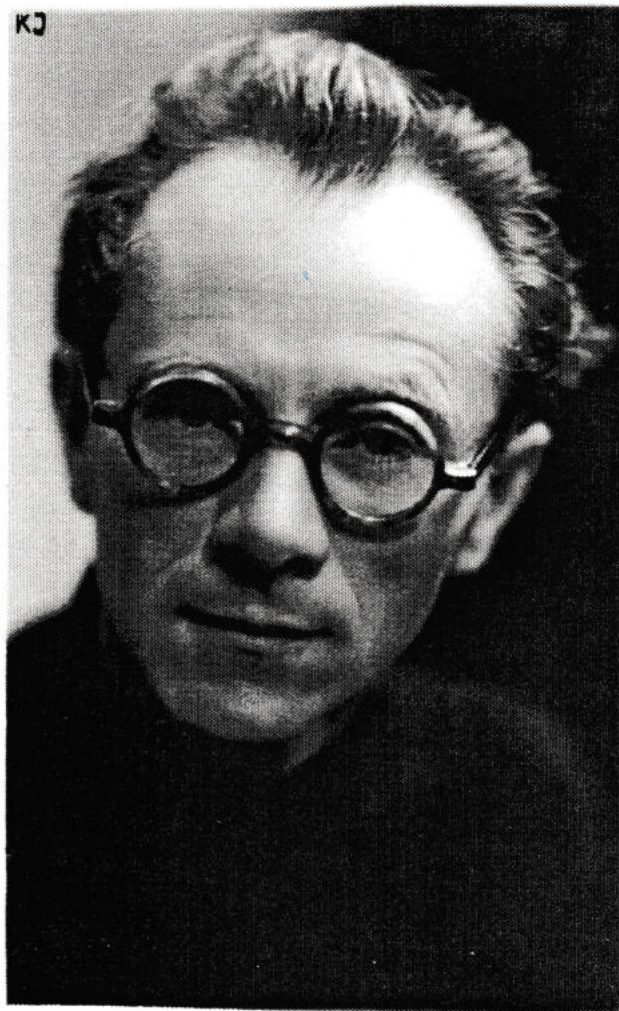
“Maar, hoe komt het dat hij zich zo gemakkelijk liet inpalmen? wilde ik precies weten.

“Ja, ik moest dit en dat doen van hem”...

En zo antwoordde Karel JONCKHEERE op al mijn vragen volledig naast de kwestie. Ik kreeg geen enkel antwoord. Iemand in de zaal maakte hem erop attent: “Mijnheer JONCKHEERE, u hebt niet geantwoord op de vraag die mijnheer VILAIN u stelde.”

“Jamaar, men kan toch niet op alles antwoorden, want als we daarmee beginnen dan zitten we hier om twee uren nog”!

Waarin hij misschien wel gelijk had.

Karel JONCKHEERE die een groot dichter was, had het erg benauwd in de oorlog. Eén keer ben ik bij hem thuis geweest toen hij nog in de Plantenstraat woonde. Ik wilde een boek van hem kopen, maar trof er geen enkele aan. Zijn dichtbundels waren ook niet op de markt te vinden. Uiteindelijk vond ik een boek waarvan hij de vertaler was: “Notre-Dame der Golven” van HAUSER. Het was bedoeld als een geschenk en daarom wilde ik het door hem laten tekenen. Dit was in 1943: “Maar ik heb dat boek niet geschreven”, zei hij. “U hebt het wel vertaald”, legde ik hem uit. “Ook goed”, stemde hij toe en was heel vriendelijk.

Na de oorlog maakte JONCKHEERE een reuzencarrière. Hij werd inspecteur der Openbare Bibliotheken van West-Vlaanderen en tenslotte letterkundig adviseur bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur.

(wordt vervolgd)

Wanneer een gids verhuizen gaat

Omer Simoens

Tijdens een gidsbeurt in het huis Ensor, heb ik de gewoonte er even op te wijzen dat onze James heel zijn leven trouw is gebleven aan zijn geboortestad, en haar nooit heeft verlaten, zijn drie jaar Academietijd in Brussel uitgezonderd. Ik beschouwde dit feit steeds als een verdienste, een ander soort vaderlandsliefde.

Nu ikzelf voor de derde keer verhuisd ben, begin ik deze dubbelzinnige activiteit echter vanuit een ander daglicht te waarderen. Ik ben er nu zo zeker niet meer van dat honkvast zijn, een pluim verdient...

Heeft een eminente, wijze man, met name Benjamin Franklin, niet beweerd dat drie keer verhuizen net zo erg is als brand? Een financiële aderlating is het gewis, maar verhuizen is ook een bron voor alle slag van kleine en grote miseries...

Over de perikelen van de lange, lange voorbereiding om de nieuwe woonst instapklaar te krijgen, zal ik het vandaag niet hebben. Dat is een verhaal apart!

Toen ik ten stadhuize aangifte kwam doen van onze woonstverandering, ontmoette ik er R. V.d.B., een oud-collega en vroegere buur uit de Gelijkheidsstraat 200. Ik vertelde hem dat wij de Albatrosstraat 14 zouden verlaten om een appartement te gaan betrekken in het stadscentrum. Zijn reactie: "Wel, nondedju! Daarvoor

moet je *courage* hebben!" Om te beginnen noteerde ik niet minder dan 38 (achtendertig) administraties en verenigingen (dus zonder familieleden), waarbij ik ons nieuw adres ofwel persoonlijk ofwel schriftelijk moest melden.

In het flatgebouw waarin wij nu wonen, beschikken we noch over een garage, noch over een zolder (natuurlijk), noch over een kelder. Dus stelde mijn vrouw als ultimatum: "Al die oude brol van je moet weg. Mijn "ménage" gaat voren!" Met "brol" bedoelde zij niet alleen mijn visgerief, tuingereedschap, allerhande werkmatériel en oude kleren, maar ook mijn boeken, paperassen, enz... enz... Zo geschiedde!

Ik verzwijg liever op welke manier dit hartverscheurend afscheid plaatsvond (meestal per fiets).

In de loop van de maand januari 1997 hebben mijn vrouw en ik, dertien keer, voor dag en dauw en in de bittere kou, ons klein autootje volgestouwd met huishoudelijke voorwerpen, en alles weer afgeladen en geschikt volgens wens.

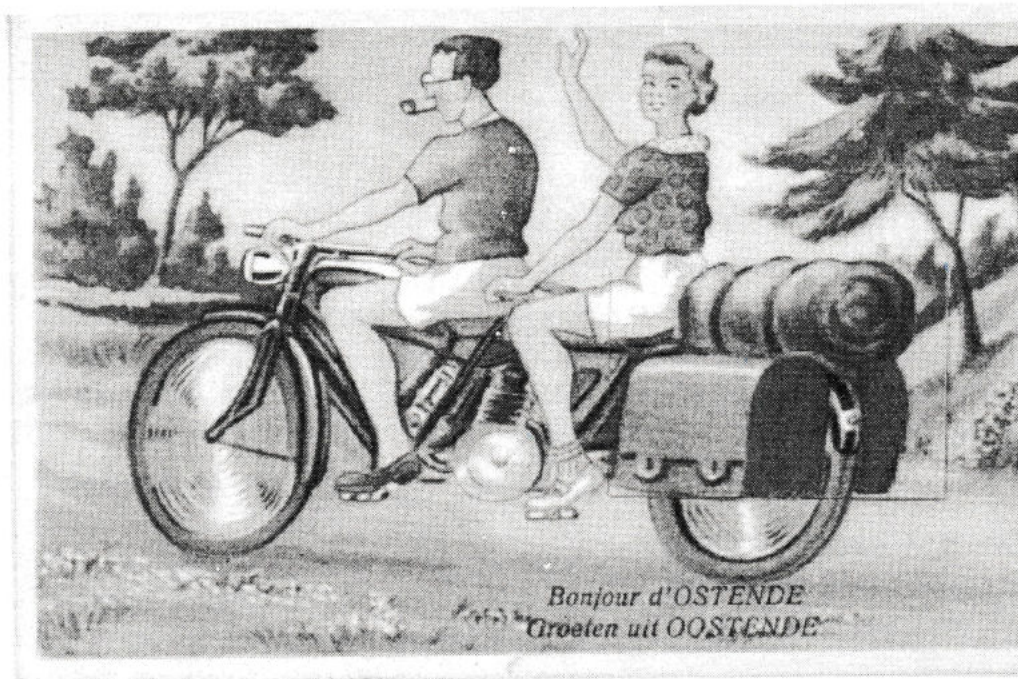
Partir, c'est mourir un peu... voor mij is het vooral nostalgie naar respectievelijk mijn twee parkietjes in het solarium en de zes in de grote "volière" in de tuin.

Mijn eerste werk 's morgens vroeg, was steeds de zaadbakjes uit de kooitjes te nemen, het kaf weg te blazen, om ze daarna eventueel aan te vullen met een nieuwe eetvoorraad.

Dit ging steeds gepaard met een opgewekt: "Dag kokootjes, hoe is't kokootjes?" Ik herhaalde dat refrein wel tienmaal, en de vogeltjes strekten hun vleugels en kneuterden er lustig op los. Ook enkele grassprietjes of klavertjes stelden ze erg op prijs. Onze kersverse Oostendenaars waren zo goed de parkietjes onder hun hoede te nemen, maar na een tiental dagen vernam ik de jobstijding dat reeds drie onder hen met hun pootjes omhoog lagen.

Puur toeval natuurlijk, maar mijn vrouw orakelde: "Dat is van verdriet, omdat zij uw zotte "tote" niet meer hebben gezien!"

Onlangs hoorde ik op de gewestelijke radio-omroep een vrouw verklaren dat zij in haar leven zevenenzestig keer verhuisd was. Ik dacht dat alleen nomaden, hotelratten en globetrotters dergelijk record konden vestigen. Ik durf aan nemen dat deze dame gemeubileerde appartementen betrok, want over de aardbol rondzeilen met zijn eigen zootje is m.i. een onmogelijke opdracht. Zij beweerde trouwens dat dit verhuizen te wijten (of te danken?) was aan haar talrijke partners... Een weduwe heeft mij ooit toevertrouwd dat zij dolgraag haar huis wou ruilen voor een appartement, maar dat zij zulks niet alleen aandurfde, uit schrik bestolen en bedrogen te worden. Voor de oorlog kwam een koppel zich vestigen in de Arsenalstraat van mijn jeugd. Boze tongen beweerden toen dat zij ieder jaar een ander huis uitwoonden, om dan zonder huurprijs te betalen met de noorderzon te verdwijnen... I.S., een oud-collega van het stadhuis, verkocht zijn groot herenhuis in de Dekenijstraat, onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat hij er bleef beschikken over een kamer, waarin een onoverzichtelijke rijkdom aan Franse literatuur lag opgestapeld. Daarvoor was immers geen plaats genoeg in zijn nieuw appartement in de "square" Stefanie...

Wij hadden het voordeel dat de verplaatsing slechts circa drie km bedroeg. De nieuwe bewoners van de Albatrosstraat 14, dienden echter

verschillende keren de afstand St-Joost-ten-Node - Oostende te overbruggen. Zo hebben zij eens een vrachtwagen gehuurd waarmee ze pech kregen op de autoweg. Vriend André heeft op een drafsje een paar km moeten lopen om de wegehulp te kunnen opbellen. Toen deze ter plaatse kwam, bleek de motor niet meer te herstellen. Dus moest een nieuwe vrachtwagen gemobiliseerd te worden. Daarin diende de hele inboedel overgeladen te worden en dit in het holst van de nacht en in de vrieskou van begin januari 1997. De arme kerel en ook zijn vrouw hebben er beiden een bronchitis en een paar dagen verplichte bedrust aan overgehouden...

Bij ons blijken, na ruim een maand, sommige zaken nog onvindbaar!

De volksmond zegt dat een oude boom niet meer mag verplant worden. Ik denk dat ik met mijn zeventig lentes dit stadium nu bereikt heb.

Als ik voor de vierde keer verhuis, zal dat waarschijnlijk voorgoed mijn vertrek inluiden naar de eeuwige jachtvelden. Tenware mijn vrouw daar anders over oordeelt, de lijfspreuk van mijn vader-zaliger indachtig: "Waar de vrouw geen baas is, slecht 'ménage'!"

Het is dus geen kwestie van pantoffelheld zijn, maar simpel de toepassing van het eeuwenoude principe: "Cherchez la femme!"

Visser-volksgeloof

W. Lanszweert

In al hun eenvoud, en als gevolg van hun eenvoudige en beperkte kennis, hadden onze voorouders voor heel wat zaken geen verklaring. Een reeks tegenslagen, ziekten, natuurgeweld en ander onheil schreven ze toe aan de boze of kwade hand of beschouwden ze als "een straffe Gods".

Vanuit deze benarde en benauwende situaties, waartegen vroeger weinig of niets te beginnen was, zocht men hulp in het geloof.

Men bezocht een pastoor of één of andere "speciale" pater. Men riep heiligen aan. Men deed beloften. Men zou op bedevaart gaan ... enz.

Als we vandaag ziek zijn dan worden we door een dokter geholpen. De medische wetenschap is er in enkele tientallen jaren zeer sterk op vooruitgegaan.

Onze groot- en overgrootouders hadden voor elke ziekte een heilige waarvoor ze "dienden". Wanneer het lijden van familieleden, of vrienden, te groot werd trok men op bedevaart. Men trok eveneens op bedevaart als bedanking voor een bekomen genezing.

Vrees en machteloosheid bestond zowel bij "landrotten" als bij "zeelieden".

Aan boord van een zeilschip, op de onmetelijke grote plas was men volledig van de buitenwereld afgesneden. Er was geen radio. Er was geen enkel contact. "We zijn in het zoutbedde geboren en we zullen in de pekel vergaan". Dit was een uitlating die maar al te vaak waarheid werd. Op volle zee was er vrijwel geen kans op redding. Ondermeer vanuit deze situatie werden ex-voto's beloofd: schilderijen, achterglas-schilderijen, scheepsmoellen, platen in zilverblik, wierookvaten in bootvorm, enz. werden als ex-voto geschonken.

EX-VOTO

Een "ex-voto", een woord uit het Latijn, is een voorwerp dat geschonken wordt om in een kerk of kapel te plaatsen als gevolg van een belofte gedaan voor het verkrijgen van een gevraagde gunst.

Wanneer men de bepaling letterlijk neemt, bevinden zich tal van voorwerpen in kerken of kapellen die feitelijk geen echte ex-voto's zijn omdat ze geschonken werden zonder voorafgaande belofte doch alleen als een herinnering aan een bepaald gebeuren. Deze voorwerpen worden evenwel ook ex-voto's genaamd.

BEDEVAARTPLAATSEN

Langs onze Vlaamse kust waren, of zijn, er tal van bedevaartplaatsen en kerken of kapellen met ex-voto's, terug te vinden:

Assebroek:	- O.L. Vrouw
Bredene:	- O.L. Vrouw
Brugge:	- O.L. Vrouw van Blindekens - O.L. Vrouw van de Potterie - O.L. Vrouw van 't Boompje, St. Andries
Damme:	- Miraculeus Kruis
Duinkerke:	- Notre Dame Des Dunes of ook Notre Dame de la Fontaine genaamd
Grevelingen:	- Visserskapel in de duinen nabij Klein-Filips fort - Calvariagroep
Heist:	- Visserskapel
Koksijde:	- "Baaltjes Kruis" te St. Idesbald - Kappelletje in de Kerkstraat
Lombardsijde:	- O.L. Vrouw
Mariakerke:	- O.L. Vrouw
Meetkerke:	- O.L. Vrouw
Nieuwpoort:	- "Ons Lieve Vrouwe ter Nood Gods - "Crucifix op de Zeedijk"
Oostduinkerke:	- de kerk (vroeger in het centrum van het dorp)
Wenduine:	- 't Heilig Kruis

Uit de opsomming valt onmiddellijk af te leiden dat de verering tot Onze-Lieve-Vrouw zeer groot was bij de zeelieden.

HET AANSPOELEN VAN O.L. VROUWBEELDEN EN KRUISEN

Volgens overlevering, of zullen we maar schrijven legenden, spoelden Onze-Lieve-Vrouwebeeldjes aan op de kust. Deze beelden werden in een of andere kerk of kapel geplaatst en daarna opnieuw op het strand teruggevonden, op dezelfde plaats waar ze het eerst waren ontdekt, waarna ze in een andere kerk of kapel werden geplaatst. Dit feit kon zich herhalen tot het beeld in kwestie zijn eigen plaats van bestemming "gekozen of gevonden" had.

Dit was ondermeer het geval met O.L. Vrouw van Meetkerke, O.L. Vrouw van Bredene en O.L. Vrouw van Duinkerke.

Het verhaal van O.L. Vrouw van Meetkerke illustreert overduidelijk dit gegeven en kan als "sterk verhaal" omschreven worden.

De legende volgens "Zeisel" door Frederic Loncke en verschenen in "Kroniek der Blankenbergse Visschersbedevaart naar O.L. Vrouw van Meetkerke - Jean Baert", verhaalt als volgt:

"In de XIde eeuw lag er niet verre van de plaatse, waar dat nu Blankenberghe staat, eene capelle ter eere van O.L. Vrouwe, en genoemd de capelle van Scarphout. Dit heiligdom was gebouwd op eene landtonge, die een einde wegs in zee liep. Langzamerhand wierd deze zandhoogte door talrijke stormen, waarmede Vlaanderen in de IXde eeuw geteisterd wierd, weggemaaid.

De capelle bleef echter nog staan tot het jaar 1334, toen zij door een hevige overstroming onbruikbaar wierd gemaakt. De kustbewoners braken dan de capelle op, en zij plaatsten ze op een betere plekke...

Eenige jaren nadien vonden eenige Blankenbergsche visschers, tot hunne groote verwondering, een Onze-Lieve-Vrouwebeeld op de zeegolven drijven. Zij beslooten van het naar de capelle van Scarphout te dragen. 's Anderen-

daags, toen de visschers wederom hunne booten in zee staken, zagen ze het voorzeide beeld nog eens langs de kant van 't water liggen. Men droeg het weder en nu met meer plechtigheid dan te vooren naar het Heiligdom; maar 't scheen dat Onze-Lieve-Vrouwe verkoos van hare beeltenisse iewers elders geëerd te zien, want 's anderendaags 's nuchtens bemerkte men het voor den derden keer op den oever.

Aangezien het beeld in Blankenberghe niet en wilde rusten, besloot men het in eenen korf op eenen ezel te laden, en deze zonder leidsman te laten zinnen gang gaan. Gij kunt denken, dat de brave zeevisschers stom van verbaasdheid stonden te kijken, wanneer de beste, zonder geleider, rechte naar Meetkerke trok, en maar stille en hield, tot zij daar voor de kerkedeure gekomen was.

Sedert dien dag wordt het beeld tot Meetkerke gevierd, en gaan de Blankenbergsche vissers ieder jaar Onze-Lieve-Vrouw eeren, op deze parochie; telkens dragen zij het beeld een nieuw kleet ten offeren..."

Ook Duinkerke kent een gelijkaardige legende.

In augustus 1403 werden de herstellingswerken en de heropbouw van de Duinkerkse vestingen aangevat. De werken zouden drie jaar duren. Ze waren nog maar pas gestart toen de gravers een zoetwaterbron ontdekten. Een zoetwaterbron, zo dicht bij zee, was voor de arme bevolking van toen zeer welkom. 't Leek wel een mirakel. Enkele dagen later werd het een mirakel. Toen vond een arbeider een O.L. Vrouwebeeldje in de nabijheid van de pas ontdekte bron. De voorgestelde O.L. Vrouw, amper 32 cm. hoog draagt het "kindje Jezus" op de arm. Na het opduiken van het beeld vinden we de vertrouwde legende terug.

Het beeldje wilde immers alleen vereerd worden op de plaats waar het gevonden was.

Het verdween van bij de werknemer die het gevonden en blijkbaar meegenomen had. Men vond het bij de bron terug. Bij de Edele Dames

van het Kasteel bleef het al evenmin. Nadien plaatste de pastoor van St. Gillisdorp het in het tabernakel van de kerk en ook daar verdween het beeld. Opnieuw werd het in de omgeving van de bron teruggevonden. Er werd vervolgens beslist om op die bewuste plaats een kapel op te richten. De kapel bood slechts plaats aan enkele mensen en werd daarom "la Petite Chapelle" gedoopt, een naam die tot op vandaag nog wordt gebruikt. Logischerwijze kreeg het beeld de naam van "Notre Dame de la Fontaine".

Naast de O.L. Vrouwebeelden kozen blijkbaar ook Heilige Kruisen hun bestemmingsplaats.

Vanaf haar stichting is de parochiekerk van Wenduine toegewijd aan de Heilig Kruisverheffing. In de Wenduinese parochiekerk vindt men het "Heilig Kruis". De legende van "het wonderdadig kruisbeeld" werd van mond tot mond onder de vissers van Blankenberge doorgegeven en belandde bij Frans Jozef Claeys, Pastoor te Weduine sedert 6 maart 1867.

Volgens de legende spoelde het kruisbeeld als gevolg van een geweldige storm aan op een plaats genoemd "de krommen arm". Vissers van Blankenberge vonden het kruisbeeld en droegen het naar hun parochiekerk waar het op een altaar geplaatst werd. De volgende morgen

stelden ze vast dat het kruisbeeld uit de kerk was verdwenen. "Op staanden voet", verhaalt de legende door pastoor Claeys opgetekend, "besluiten zij weer te keren naar dezelfde plaats alwaar zij hunnen schat gevonden hadden." Ze vonden er het kruisbeeld zoals ze het er eerst hadden gezien. Omdat het kruisbeeld op het grondgebied van Wenduine gevonden was dachten ze er goed aan te doen het in de parochiekerk van Wenduine te plaatsen. Ze hadden het inderdaad bij het rechte eind. Het kruisbeeld bleef in Wenduine en werd er zeer vereerd.

Er bleef evenwel een sterke band met de vissers van Blankenberge bestaan. De Blankenbergse vissers hadden namelijk het voorrecht het kruis in de processie te dragen. Volgens de legende hebben zij immers het kruis gevonden. Doch een meer logische verklaring vinden we op een gedachtenis aan de zeewijding te Wenduine in 1979. Daar lezen we: Tijdens de middeleeuwen was Wenduine een welvarende vissersplaats. Rond de jaren 1550 weken de vissers uit, o.a. naar Blankenberge. Wellicht verklaart dit de relatie tussen beide gemeenschappen waarvan het nog bestaande voorrecht van de Blankenbergenaars om het kruis te dragen een merkwaardig uitvloeisel is.

(wordt vervolgd)

*De visserskapel
"Onze-Lieve-Vrouw ter Duinen"
te Bredene*

Ontstaansgeschiedenis van de Belgische Kustvlakte

Cecile Baeteman

De verklaring van de eigenheid van de kustvlakte is te vinden in haar ontstaansgeschiedenis die inderdaad zeer nauw verbonden is met de zee.

Het landschap zoals we het nu zien, is het resultaat van een bijna 10.000 jaar lange geschiedenis waarin naar het einde toe de mens een niet onbelangrijke rol heeft gespeeld, ongewild weliswaar, maar ook met opzet.

De geschiedenis van het ontstaan van de kustvlakte moet men zich **niet** voorstellen als een reeks verschillende, goed herkenbare en van elkaar gescheiden overstromingen of transgressies. De vlakte is het resultaat van een continue opvulling die gedirigeerd werd door de stijging van het zeeniveau.

Ongeveer 10.000 jaar geleden heerste in onze streken de laatste IJstijd. Het was er tamelijk droog en koud; het landschap was gekenmerkt door schaarse vegetatie en zandverstuivingen. Het peil van de Noordzee bevond zich tijdens het maximum van deze IJstijd 110 tot 130 m lager dan het huidige zeeniveau. Door de algemene verwarming van het klimaat naar het einde van de IJstijd toe begon het landijs te smelten met als direct gevolg een stijging van het zeeniveau dat 12.000 jaar geleden nog slechts 45 m lager stond dan tegenwoordig. Deze verhoging ging uiteraard gepaard met een laterale uitbreiding van de Noordzee naar onze streken toe.

Ongeveer 10.000 jaar geleden bereikte de Noordzee onze streken die vanaf toen onder invloed kwamen te staan van getijden, het spel van steeds wisselend hoog (vloed) en laag (eb) water. Door dit dagelijks patroon van steeds wisselende waterstanden ontwikkelden zich verschillende landschappen of afzettingmilieus, die elk een specifieke relatie hebben met de getijhoogten. Deze landschappen zijn de slikken en de schorren die versneden worden door getijdengeulen. Samen vormen ze een getijdengebied of wad.

Deze landschappen zijn zeer dynamisch en passen zich snel aan aan veranderingen - zelfs sub-

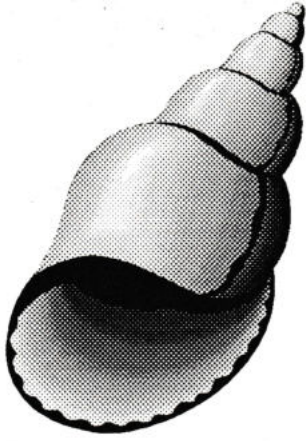
stiele - van bv. waterniveau of sedimenttoevoer. Daarom zullen hier in het kort hun ontstaan en evolutie geschetst worden.

De getijdengeulen zijn veruit het belangrijkste element in een wadgebied. Ze brengen bij vloed het zeewater, geladen met fijn zand en klei, via zeegaten in het gebied binnen waar ze zich vertakken in steeds kleiner geulen. Bij eb stroomt het water terug zeewaarts. De geulen komen trouwens nooit droog te liggen. Hoe groter de getijdenamplitude (verschil tussen hoog- en laagwater), en hoe groter het getijdengebied, des te breder en dieper de geulen zijn. Daartegenover staat dat wanneer het getijdengebied voldoende hoog opgeslibd geraakt (in relatie tot het gemiddeld zeeniveau) zijn oversstromingsgebied (of komberging) aanzienlijk vermindert. Bij eb en vloed zal immers minder water door de geul moeten stromen waardoor deze snel gaat opvullen of verlanden en bijgevolg evolueren naar een slikke.

Een van de typische kenmerken van die geulen is hun voortdurende zijwaartse verplaatsing. Op die manier eroderen ze de aanpalende slikken en schorren, maar dat geërodeerde materiaal wordt echter vrij snel weer op een andere plaats afgezet. Zo worden de wadsedimenten voortdurend herwerkt.

De slikken liggen onder hoogwaterniveau maar boven laagwaterniveau. Ze worden dagelijks tweemaal door vloed overspoeld en vallen min of meer droog bij eb. Op die manier wordt iedere keer een laagje sediment afgezet dat echter niet meer dan enkele millimeters dik is. Daarom spreekt men van een zeer dunne ritmische gelaagdheid. Het sediment op de slikken is overwegend kleiig, alleen de uiterst fijne deeltjes bezinken er tijdens de kentering, d.i. de periode van totale rust in het water, net vóór het water weer terugstroomt. Nabij de geulen of dichterbij zee wordt fijn zand afgezet (zandwad).

De slikken bezitten een zeer rijke bodemfauna, niet zozeer qua verschillende soorten, maar vooral qua aantal. Duizenden schelpdieren,

wormen en kreeftachtigen leven er net onder de oppervlakte, elk op hun uitverkoren niveau. Het is dan ook niet te verwonderen dat men thans in de slootwanden niveautjes vindt met talrijke platte slijkgapers (*Scrobicularia plana*) of kokkels (*Cerastoderma edule*). Een concentratie van kokkels en wadslakjes (*Hydrobia*) vindt men meestal aan de basis van een geultje. Slijkgapers daarentegen worden meestal in levenspositie in de klei gevonden. Onder een niveau slijkgapers komen dan ook nog heel dikwijls merkwaardige grillige verticale structuren voor. Dit zijn de bioturbatie-structuren gevormd door de slijkgaper wanneer de schelp zich enkele millimeters opwaarts verplaatst om terug haar uitverkoren positie t.o.v. het wadoppervlak in te nemen iedere keer nadat er een nieuw laagje sediment werd afgezet. De plotse dood van dergelijke kolonie slijkgapers kan veroorzaakt worden door een zeer strenge winter, of door toevoer van te veel sediment, of door het feit dat ze niet meer dagelijks overstroomd worden met zout water.

De bioturbatie-activiteit van deze bodemfauna kan heel intens zijn, zodanig zelfs dat het geheel van de afzettingen volledig gemengd wordt en er niets meer overblijft van de oorspronkelijke typische ritmische gelaagdheid.

De schorre, ook wel kwelder genoemd, bevindt zich aan het landwaartse gedeelte van de slikken en ligt boven gemiddeld hoogwaterniveau. De schorre is vooral gekenmerkt door haar intense begroeiing met zoutminnende planten.

Een schorre komt tot stand wanneer het landwaarts gedeelte van de slikken voldoende hoog is opgeslibd zodat het niet meer dagelijks door hoogtij wordt overspoeld. Deze iets hoger liggende platen worden dan vrij vlug gekoloni-

seerd door zoutminnende planten en vormen eilandjes. Deze gaan zich op hun beurt ophogen doordat, wanneer ze toch nog overspoeld worden, de vegetatie de fijne sedimentdeeltjes in het water gaat vangen. Die eilandjes gaan dan a.h.w. dichter naar mekaar toegroeien en op die manier een schorre vormen. In de opengebleven, iets lagere delen, blijft het water in en uit stromen bij vloed en eb. Deze kleine depressies zullen kreken vormen naarmate het schorre oppervlak hoger komt te liggen. Kreken zijn dus een sterk vertakt meanderend drainagesysteem langswaar het getij in- en uitstroomt.

De schorre zelf wordt nog enkel overspoeld bij springvloed of bij extreem hoge waterstanden tengevolge van hevige stormen. Bij iedere overstroming wordt het sediment dat in het water aanwezig is door de planten gevangen en komt achteraf terecht op het schorreoppervlak. Zo verhoogt de schorre met enkele millimeters per keer. De schorre slibt in het algemeen dan ook niet hoger op dan 1 tot 1.5 m boven gemiddeld hoogwater.

Vandaag de dag bestaan slikken en schorre nog langs de IJzermonding, in het Zwin, en in Nederland, in Saafdinge en in het Waddengebied.

Slikken en schorren zijn landschappen die zeer afhankelijk zijn van het waterniveau. Daardoor zijn ze zo dynamisch en gaan ze zich onmiddellijk aanpassen bij de minste verandering van dat niveau. Naarmate de slikken hoger opslibben, en/of een deel van een geul verlandt, komt het steeds minder onder invloed van het dagelijks getij te staan en kan de schorre zich steeds meer zeewaarts gaan uitbreiden, ten koste van de slikken. Dit houdt dus geenszins een verlaging van het waterniveau in; alleen moet er voldoende sediment afgezet worden. Omgekeerd kan een deel van de schorre plots weer onder invloed komen te staan van het dagelijks getij tengevolge van bv. een geul die lateraal opschuift. Dit deel zal dan ook vrij vlug terug evolueren naar een slikke. Eenzelfde evolutie zal zich uiteraard voordoen bij een algemene verhoging van de zeespiegel waardoor geulen verder landinwaarts gaan reiken, met als gevolg dat de slikken zich gaan uitbreiden over de voormalige schorre.

(Wordt vervolgd)

Ostende. — Nouvelles installations de Bain
Oostende. — Nieuwe baden inrichtingen

De Badinstallaties (° 1935): met pensioen of afgedankt?

Honderd jaar geleden

Lucien Valcke

Het Maria-Hendrikapark ofte 't Bosje

De stemmen voor het behoud en zo mogelijk de uitbreiding van de bestaande groenzones, klinken alsmat luider.

De niets ontziende bouwwoede van de laatste jaren aan onze kust in 't algemeen en in OOSTENDE in 't bijzonder, heeft echter onuitwisbare schade aangericht.

Ooit was het anders!

Onze beroemde (en beruchte) vorst Koning Leopold II, was ook te Oostende zeer actief als bouwheer. Hij slaagde er meestal in zijn ideeën door te drukken maar hij liet zich adviseren door zeer bekwame urbanisten, architecten en landschapsarchitecten. (1)

Zodoende werd er naast het bouwen ook veel aandacht geschonken aan open groene zones.

Onder impuls van Leopold II, werd er reeds in 1876 door de Duitse tuinarchitect E. Keilig een voorontwerp gemaakt voor de aanleg van een wandelpark. Dit park situeerde zich in een verwilderde bos- en struikzone, toen bekend als "Bois de Boulogne", op en langs de oude wallen en grachten aan de zuidrand van de stad.

Op aandringen van Leopold II stond de regering 27,7 ha van deze zone af aan de stad OOSTENDE, die er volgens een tweede plan van E. Keilig, een wandelpark liet aanleggen.

Dit was de oorsprong van "'t Bosje", dat in 1892 de naam Maria-Hendrikapark kreeg. (2)

De huidige vorm van het park ontstond echter honderd jaar geleden, toen het Stadsbestuur, weermom onder druk van Leopold II, besloot om de heraanleg van het park te laten uitvoeren door de Oostendse aannemer P. Limbourg. Deze was van de vier aannemers die op de aanbesteding waren ingegaan, de laagste bieder en kreeg het werk toegewezen voor 349.570 fr., zoals blijkt uit het verslag van de Gemeenteraad van 12 januari 1897. (3)

De oppervlakte werd ongeveer verdubbeld met 13,6 ha, opnieuw door de regering aan de stad OOSTENDE geschonken, waarbij 7,7 ha afkomstig van de civiele lijst van de koning en nog 6,6 ha die Oostende wist los te krijgen van Stene. (4)

De plannen voor het uitbouwen van het park waren ditmaal getekend door de Franse tuinarchitect E. Lainé. (1)

Het gebruik van het park voor grootschalige manifestaties liet niet lang op zich wachten: reeds in juni 1897 was er sprake van "Fêtes Nautiques" (5) en op 1 augustus van een "Grande Fête dans le parc illuminé" (6). Het is echter niet duidelijk of dat laatste feest ook werkelijk heeft plaatsgevonden.

Wanneer we hierboven spreken over de "huidige vorm" klopt dit weliswaar niet helemaal.

Na de Tweede Wereldoorlog werden grote stukken aan de randen van 't Bosje voor andere bestemmingen gebruikt.

Het aanleggen van de Verenigde Natieslaan met de grote parking erlangs, de bouw van de Stedelijke Visserijschool en de bouw van de nieuwe H. Hartkliniek, zorgden voor de grootste happen uit het park.

Van de oorspronkelijke ± 55 ha van 1897, blijven er nu nog ± 35 ha over! (7)

Bronnen:

(1) LEOPOLD II Koning-Bouwheer, P. Lombaerde, 1995
Uitg. Pandora.

(2) Het Maria-Hendrikapark, D. Farazyn, Brochure Open Monumentendag 1996 p 75.

(3) L'Echo d'Ostende, N° 5 van 14.01.1897, p 2.

(4) IDEM Nr (2) p 76.

(5) L'Echo d'Ostende, N° 66 van 10.06.1897, p 5.

(6) L'Echo d'Ostende, N° 88 van 15.07.1897, p 3.

(7) IDEM Nr (2) p 83.

LEGENDE BIJ KAART "T BOSJE"

(D. BEIRENS)

E. Lainé, Vergroting (= zwarter afgedrukt) van het park Bois de Boulogne (= het huidige Maria-Hendrikapark), 1891, Leopold II stond hiervoor 10 ha gronden af. Kaart uit het archief Kon. Paleis Brussel, opgenomen in P. Lombaerde, Leopold II, koning-bouwheer.

1 = avenue du Bois de Boulogne

2 = chantier de creosotage

3 = fleuriste du Bois de Boulogne

4 = lac miroir entouré d'arabesques en sable de couleur

5 = allée de miroir

6 = abri couvert

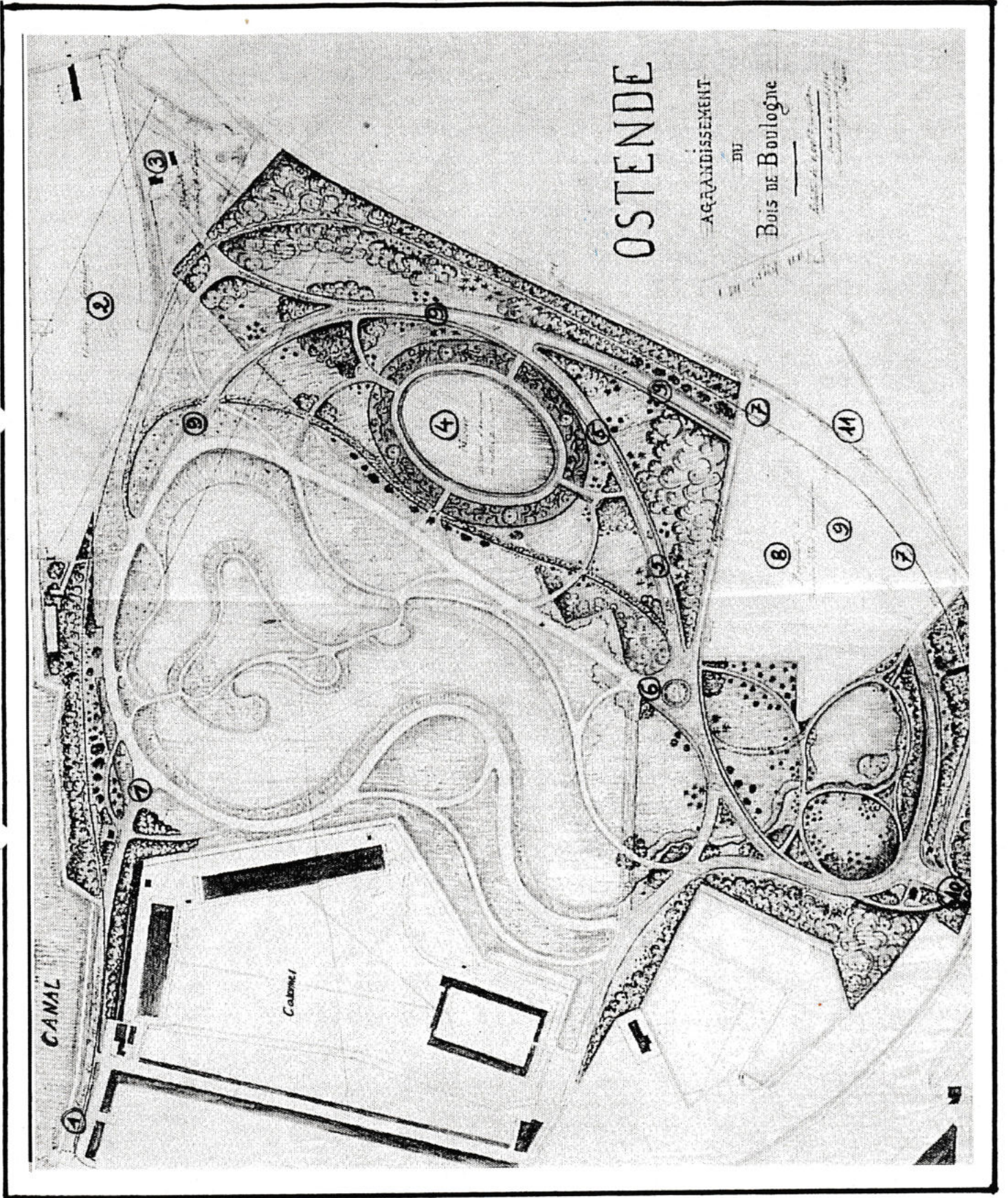
7 = tracé du chemin de fer vicinal

8 = eigendom van Albert Vanderheyden

9 = allée de ceinture

10 = brug over spoorweg

11 = spoorlijn Oostende-Brussel

KIEKJES, KOETJES & KALFJES

Hoe zoet gidsen kan zijn!

Claire Terryn

Op een zondag kwam een groep van de joodse gemeenschap uit Antwerpen naar de "Grote Tentoonstelling" (van Ensor tot Delvaux).

De verantwoordelijke had reeds een paar keer getelefoneerd opdat er toch niets mis zou lopen en ... daar had hij wel gelijk in. (Wie zegt dat intuïtie alleen voor vrouwen is!)

De leider, een héél fijnbesnaarde man en ... de groep. Van jong tot heel oud, allen om het meest bezorgd om elkaar en komende uit alle lagen van de maatschappij. Het was precies de bende van Rabbi Jacob (film met Louis De Funès).

Maar wat ze omzeggens allen gemeen hadden was hun natuurlijk kennen van kunst. Dit tijdsloos, degelijk Antwerps - met een internationaal sausje overgoten - publiek, ging op een doodnormale wijze om met kunst. Een benaderingswijze die eigenlijk iedereen in zich zou moeten hebben. Onze overbeschaving heeft er dat bij de meesten uitgewist.

En, tussen het kijken door was er nu en dan een break. Nu eens ging een rolletje snoep door de gelederen, en werd de gids gevraagd of hij ook wat wou meekauwen.

Een andere keer werd er goed gelachen met een of andere grap en toen ik hen liet verstaan dat Ensor een beetje filou was toen hij zijn eigen werken kopieerde, vroegen twee degelijke huismoeders aan elkaar of hij soms niet wat joods bloed in zijn aderen had!

Ze waren vertrouwd met veel werken en hadden er al enkele uit de privé-collecties reeds bij de eigenaar gezien.

Tot op het laatste waren ze geïnteresseerd en ze lieten zich op een zuiderse, warm en uitbundige manier uit over het beleefde.

Erwin Rommel

Luc Dupon

Tijdens de gidsbeurt ten in het domein Raversijde moeten wij op een bepaald ogenblik vermelden dat veldmaarschalk Rommel tweemaal de batterij "Salzwedel-neu" inspecteerde. Wie was deze populaire veldheer uit W.O. II?

Onlangs heb ik de definitieve biografie gelezen. Dit boek "Rommel: die Biographie" geschreven door de Britse generaal David Fraser vertelt zéér gedetailleerd zijn levensverhaal.

Hier volgt een bondige samenvatting.

Erwin Rommel werd geboren op 15 november 1891 in Heidenheim (80 km ten oosten van Stuttgart en 35 km ten noorden van Ulm). Zijn vader Erwin Rommel was onderwijzer. Zijn moeder Helene Luz was de dochter van de Teutlinger regeringspresident (nu Baden-Württemberg). Hij had een voorliefde voor wiskunde en kende voor niemand vrees. Naast goede wiskundige prestaties, was hij zéér sportief. Hij hield van fietsen, goed voorbereide wandelingen en was een hartstochtelijk skiër. Na het afsluiten van zijn succesvolle middelbare studies interesseerde hij zich voor de luchtvaart. Dit werd echter door zijn vader afgeraden. Vader Rommel wilde dat zijn zoon militair zou worden. De jonge Erwin volgde de raad van zijn vader op, ondanks zijn oorspronkelijke plannen. Zo werd hij ingelijfd bij de 124ste Württembergische infanteriedivisie. In 1910 was hij reeds kandidaat-officier. Tijdens W.O. I werd hij vereremerkt met de hoogste militaire onderscheiding "Pour le Mérite". Tijdens de verschillende veldslagen was hij steeds bij de manschappen te vinden. Hij genoot een groot vertrouwen en wist als verantwoordelijke aanvoerder zéér goed de koelbloedigheid te bewaren. Het was alsof hij intuïtief kon vermoeden, hoe de vijand zich in een bepaalde toestand zou bevinden om vervolgens passend te handelen. Enkele van zijn karaktereigenschappen waren: direct handelen, een opmerkelijk zelfvertrouwen, een grote morele en fysieke moed en eerzucht. In zijn kamer was het portret van Napoleon te zien, voor wie hij een grote bewondering had. Op 27 november 1916 huwde hij met Maria Mollin (Lucie) in Danzig. Uit dit huwelijk werd één zoon, Manfred, geboren.

Tijdens W.O. II werd hij enorm populair, zowel bij vriend als vijand. Churchill waarschuwde voor een Rommel-mythos. In februari 1941 werd hij opperbevelhebber van het Duitse

Afrikakorps. Met zijn kleine strijdmacht stond hij in korte tijd aan de grenzen van Egypte. Deze verbazende successen bezorgden hem de bijnaam van "Woestijnvos". Toch waren deze overwinningen tevergeefs. Immers de heerschappij op de Middellandse Zee behoorde toe aan de Royal Navy. Zo geraakte zijn troepenmacht tijdens de beslissende slag afgesneden van de bevoorrading. Toen in juni 1944 de invasie begon, sloeg het uur van Erwin Rommel nog éénmaal. De bouwheer van de Atlantikwall wilde de Engelsen en de Amerikanen vanop het strand terugdrijven in zee. Immers hij was van mening, dat een gelukte landing, het verlies van de oorlog betekende. Zelf geloofde hij dat de eigenlijke invasie nog op een andere plaats zou gebeuren. Dit was ook de mening van het opperbevel van het Duitse leger. Zo hield men de reserve in beraad. Wanneer eindelijk de tankdivisies ingezet moesten worden, was het te laat. Duizenden bombardements- en gevechtsvliegtuigen, alsook het kanonnenvuur van de invasievloot maakten iedere beweging van de

Duitsers onmogelijk, of vernietigden deze troepen bij het opmarcheren naar het front. Later, bekende Rommel, aanvankelijk gefascineerd door Hitler, dat er een politieke oplossing gezocht moest worden. In een memorandum gericht aan het hoofdkwartier van de Führer, formuleerde hij in niet mis te verstane termen dat er geen enkele overwinning op het slagveld meer te verwachten was. Op 20 juli 1944 volgde de aanslag op Hitler. De open taal van zijn waarschuwingen maakte hem bij Hitler verdacht. Alhoewel hij met de aanslag niets te maken had, werd hij voor de keuze gesteld: ofwel verschijnen voor het Volksgerechtshof, ofwel de keuze van zelfdoding.

Erwin Rommel besliste voor het innemen van gif. Op 14 oktober 1944 stierf deze populaire veldmaarschalk totaal onterecht na de mislukte staatsgreep. Korte tijd later werd het hele leger en het land zelf meegesleurd in een fatale ontknoping.

Bron: "Rommel, die Biographie" David Fraser (militaire historicus W.O. II)

Oostende "Koningin der Badsteden"

Jean Moerman

Dat sommigen beweren dat Oostende zijn titel "Koningin der Badsteden" nog moeilijk kan verdedigen is te begrijpen, gezien bijna alle pracht en praal uit de toenmalige tijd, zo mooi omschreven als de "Belle Epoque", verdwenen of teloorgegaan is.

Maar toch zijn er nog voldoende argumenten over om deze titel te dragen en daarom nodig ik U uit mij te willen vergezellen op een "Koninklijke" wandeling.

WANDELING

Onze tocht start aan de KROONBRUG (beter en algemeen bekend als de Kapellenbrug), volgen de LEOPOLD-III laan tot aan het monumentje ter zijne ere, draaien rechts af en bereiken de LEOPOLD II-laan.

Via een ommetje doorheen het LEOPOLDpark, en opnieuw de LEOPOLD II-laan komen wij aan het MARIE-JOSEplein.

Nemen nu de KONINGSTRAAT, in de richting en tot aan de Koninklijke Villa (op 2 kruispun-

ten die wij dwarsen, zien wij links het LEOPOLD - plein met zijn ruitersstandbeeld: 't Peird!)

Vorbij de KONINKLIJKE VILLA doorkruisen wij het KONINGSPARK om de uitgang te bereiken ter hoogte van het LEOPOLD II-ruitersstandbeeld: de drie Gapers!

Dalen de KONINGINNENlaan af, om rechts af te slaan en de KONINGIN ASTRIDlaan te volgen, aan onze rechterkant voorbij de KONINKLIJKE Galerijen, links bemerken we de KONINKLIJKE tribune van de hippodroom.

Komen in de TROONstraat die wij volgen tot aan het Mediacenter, waar wij links indraaien om aan onze rechterzijde het ALBERTpark te bekijken. Vanaf daar volgen wij dan, over een afstand van ongeveer 2 km de PRINSES ELISABETHlaan tot voorbij de St.-Janskerk. Hier "foefelen" wij een klein beetje met niet-koninklijke straatnamen. Nemen de GENERAAL JUNGBLUTHlaan, gevolgd door de parkzone om also bergop het MARIA-HENDRIKApark te bereiken. (Toch licht voorbehoud voor het "zeuren": GENERAAL JUNGBLUTH was de vleugeladjutant van KONING ALBERT I, en de parkzone is de plaats van de "Soldatenberg" waar tot in 1962 de ALBERTbrug de Frère Orbanstraat overspande).

Boven in het M.H.-park draaien wij links af en dalen de KONINGINNENLAAN af, waar wij rechts de vroegere KONINKLIJKE STALLINGEN bemerken, en links de PRINSENlaan met zijn prachtige herenhuizen.

Ons eindpunt is bereikt: de "Squares". Rechts het PRINSES STEFANIEplein, maar wij nemen plaats op een bank in het Rozenprieeltje van het PRINSES CLEMENTINAplein. Wij bewonderen daar "Oostends Antiek": het bronzen borstbeeld van KONING LEOPOLD II, de Koning-Urbanist die ons de naam bezorgde van "Koningin der Badsteden".

Met deze wandeling heb ik U proberen te overtuigen, dat er nog voldoende "KONINKLIJKE" troeven voorhanden zijn, om ook nu nog deze titel te mogen dragen.

N.B.: Niet op het traject van onze wandeling, maar evenzeer "Koninklijk":

- De ALBERT I-promenade

- De LOUISAstraat

- De PRINS BOUDEWIJNstraat

- Het Stedelijk Monument voor de Oorlogsslachtoffers, met vooraan beeldhouwwerk van KONING ALBERT I en KONINGIN ELISABETH.

Cursus

Natuur-in-zicht

Horizon Educatief vzw, het Marien Ecologisch Centrum in samenwerking met het Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie en de provincie West-Vlaanderen, dienst NME richten onder de benaming: "Natuur-in-zicht" een basiscursus in over de mens en zijn leefmilieu.

Hoe de biotopen zee, strand, duin en polder ontstaan zijn en zich aanpassen aan de steeds wisselende invloeden kunt u meebeleven in een cursus natuur-in-zicht gedurende een tiental sessies.

De cursus is bedoeld voor volwassenen van elke leeftijd. De deelnemers hoeven geen voorkennis te hebben. Ze dienen zich enkel te engageren om gedurende de uiteenzettingen en de excursies luisterbereid en ervaringsgericht, kennis op te doen over natuur, mens en landschap.

Tijdstip: Vijf dinsdagavonden en vijf zaterdagvoormiddagen.

De theoretische lessen gaan door telkens op dinsdagavond van 19u30 tot 22u45.

Begeleiding: Kristien Van Hoorebeke.

Cursusplaats: Horizon Educatief, Fortstraat 128 - 8400 Oostende.

De excursies gaan door op zaterdagvoormiddag van 9u tot 12u.

Begeleiding: Wim Haghebaert.

Kostprijs: 1500 BF te storten voor 1 april op rek. nr. 751-0013286-37 Horizon Educatief vzw met vermelding cursus natuur-in-zicht. In de prijs is een rijk geïllustreerde syllabus begrepen.

Informatie: Horizon Educatief vzw: Fortstraat 128 - 8400 Oostende, tel.: 059/ 32 21 83. Marien Ecologisch Centrum: Langestraat 99 - 8400 Oostende, tel.: 059/ 80 67 66.

CNV West-Vlaanderen:

Kristien Van Hoorebeke, tel.: 050/60 82 30

Snapshots Gidsencursus

Een aantal geslaagde cursisten 1ste jaar Gidsencursus Oostende, organisatie Gidsenkring "Lange Nelle", 15 februari 1997

De twee gidsenkringbonzen ondertekenen de getuigschriften

Jaarlijkse Prijs Studiewerk Oostende 1996

Aan de 'Jaarlijkse prijs Studiewerk Oostende' namen dit jaar zeven eindwerken deel.

1. Joos Demeulenaere

Studie van het machtsverhoudingsproces op micropolitiek vlak - Casus Oostende 1946 - 1988

Licentiaat in de Politieke Wetenschappen, R.U. Gent.

2. Veerle Vandelacluze

Integratie van de maritiem-ruimtelijke kwaliteiten van Fort Napoleon en omgeving in het kader van de renovatie van de haven van Oostende

Post-graduaat GAS Ruimtelijke Planning, R.U. Gent.

3. Pascal Persyn en Bernard Vanderstede

Herinrichten van het kruispunt Konterdam-Bareel

Industrieel ingenieur in de Bouwkunde, KHBO, Oostende.

4. Bart Vanbillemont

Monitorhefsysteem met holle drukcilinder op een brandweerwagen.

Gegradueerde in elektro-mechanica, KHBO, Oostende.

5. Kristof Vermeire

De leegstand- en verkrottingsproblematiek in Oostende - mogelijke maatregelen en hun effecten.

Maatschappelijk assistent, Hogeschool West-Vlaanderen, Hiepso Kortrijk.

6. Michele Delanoëje

Het bestedingspatroon van de kansarmen - een onderzoek vanuit het OCMW Oostende.

Maatschappelijk assistent, Hogeschool West-Vlaanderen, Hiepso Kortrijk.

7. Steve Garmyn

Bekendmaking van de jongeren informatiepunten van Middelkerke, Nieuwpoort en Oostende d.m.v. een promotieweek met een infobus - een onderzoek vanuit het jongerenadviescentrum van Oostende.

Maatschappelijk assistent, Hogeschool West-Vlaanderen, De Haan.

Het College van Burgemeester en Schepenen beslist om de twee prijzen van 25.000 frank elk toe te kennen aan **Veerle Vandelacluze** (Inte-

gratie van de maritiem-ruimtelijke kwaliteiten van Fort Napoleon en omgeving in het kader van de renovatie van de haven van Oostende) voor de eindwerken aan een instelling van universitair hoger onderwijs en aan **Pascal Persyn en Bernard Vanderstede** (Herinrichten van het kruispunt Konterdam-Bareel) voor de eindwerken aan een instelling van niet-universitair hoger onderwijs.

Van alle eindwerken wordt één exemplaar bewaard in de P.O.B. Stadsbibliotheek (waar ze geraadpleegd kunnen worden) en één in de administratieve bibliotheek van de stedelijke diensten.

Nieuw visitekaartje voor Oostende: **"Zeilen op de Zee"**

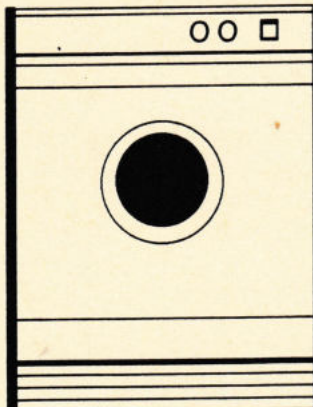
Omdat Electrabel onder meer nogal wat denken studiewerk deed voor dit project, mocht directeur Dominique VAN DAMME op 6 december 1996 het Oostendse schepencollege en de leden van de Contactcommissie uitnodigen voor de officiële inhuldiging van een gloednieuwe fontein in de badstad.

Naast inox voor de 5 zeilen werden vooral de Electrabelproducten elektriciteit, openbare verlichting en water op een ingenieuze én kunstzinnige manier in de realisatie verwerkt. In samenspraak met het stadsbestuur en ontwerper **LUC DESCHEPPER** uit Gent kwam men trouwens al vrij vlug tot een akkoord om hier "de zee" op een symbolische manier uit te beelden. Meteen wordt deze fontein op het rondpunt tussen het Stadhuis en de aanlegplaats van de Mercator het nieuwe visitekaartje van Oostende.

Wel wordt het voor de Oostendenaars en voor de toeristen nog eventjes wachten op de definitieve verlichting. Via de modernste glasvezeltechnieken wil men tegen Pasen '97 immers de beweging en de kleur van het water nog eens extra gaan accentueren.

GLORIA

WASAUTOMATEN - KOELKASTEN
DROOGAUTOMATEN - AFWASMACHINES

Gistelsesteenweg 29

Torhoutsesteenweg 406

OOSTENDE

• TEL. 059 / 70 52 74

dermul

AGENCE N.V.

CHRISTINASTRAAT 61 - 8400 OOSTENDE

Het Agentschap met meer dan 40 jaar ervaring

Bel ons voor een vrijblijvend gesprek

Verkoop: 059/55.10.55

Verhuur: 059/55.10.66

Syndic: 059/55.10.88

Beheer: 059/55.10.76

Verzekering: 059/55.10.77

ARGENTA

uw appeltje voor de dorst

BELEGGINGEN

KREDIETEN

VERZEKERINGEN

KANTOOR GUIDO DANNEEL

• SINT-CATHARINAPLEIN 27 - TEL. 059/51.51.76 - FAX 059/51.24.48

• STOCKHOLMSTRAAT 39 - TEL. 059/70.46.62

8400 OOSTENDE

B. & C. Nuytten N.V.

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

HET UITVAARTKONTRAKT IS
DE ABSOLUTE **ZEKERHEID** DAT UW
BEGRAFENIS OF CREMATIE ZAL UITGEVOERD
WORDEN VOLGENS **UW WENSEN** EN DAT
UW FAMILIE ACHTERAF **GEEN FINANCIËLE**
BESLOMMERINGEN HEEFT.

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53
fax. 059 - 80 92 39
